

B2-páholy

Valamennyiünk életében vannak *holnemvolt* emberek. Jobb kifejezést hirtelen nem találok rájuk. Azok a jó emberek ők, a szó minden értelmét teljesen kihasználva, akik egyszerre csak megjelennek, vannak, egyszerre meg eltűnnek az életünkből.

Nekem ilyen emberem volt *Mózsai Ferenc*. A Wikipédia (*egyértelműsítési lapja*) szerint három Mózsai Ferencsel is számolnia kell az irodalomnak. Hogy elszámolni nem szokott, arról talán majd később. A legidősebb közülük az 1924-ben született, szlovákiai magyar irodalom- és zenepedagógus. Ha a Wikipédiának hinne lehet (általában nem lehet!), ma is él, és remélhetőleg jó egészségnek örvend. Középpütt van a mi emberünk, az 1947-ben született és 2007-ben elhalálozott, az Egyesült Államokban, majd Magyarországon publikáló író, költő, kiadó, teljes nevén: *Mózsai Ferenc János*. Ugyancsak 1947-ben született az ugyane (ál)néven publikáló prózaíró, ifjabb *Sánta Ferenc* (helyenként *Sántha*), Sánta Ferenc író fia.

A dolog pikantériája, hogy a „chicagói” Mózsai se volt Mózsai valójában, Vystup Ferencként látta meg a napvilágot. S a dolgok kínos közönye, hogy a Wikipédia őt tárgyaló szócikkéhez épp hogy nem Ferencünk busa, szakállas fejét illesztették oda illusztráló képként, hanem az ifjabb Sánta Ferenc (helyenként *Sántha*) bajuszos-derűs fizimiskáját. Szóval, máig teljes a keveredés. De hagyjuk is a nevek és személyek tisztogatását másra, ha lenne értelme, tétje, még érdemes is lenne foglalkozni vele.

A kopár tények: Mózsai Ferenc költő, író, kiadó, a Szivárvány, majd az M-Szivárvány szerkesztője 2017. január negyedikén lett volna hetvenéves, ha tíz évvel ezelőtt rákban meg nem hala. Ijesztően nagy csönd és még nagyobb visszhangtalanság maradt utána.

Életében sokan szerették, könnyű is volt szeretni, mert nemcsak derűs és barátságos ember volt, de a végtelenségig altruista is. A Chicago központjában lévő utazási irodájának extraprofitját (értem ezen, amit nem maga és családja fenntartásához tartott szükségesnek) az irodalomra áldozta. Könyvkiadót hozott létre nyugati írók és magyar szamizdat-írók műveinek kiadására; Amerikában, mindenki meglepetésére és csodálkozására, némelyek csodálását is kivíva, folyóiratot (periodikát) jelentetett meg Szivárvány címmel; ráadásként megutaztatta a fél itthoni irodalmat/művészetet, amikor Amerikában nem lehetett még „csak úgy utazgatniuk” a kelet-európaiaknak. Megjárta Amerikát a segítségével (a pénzén), hogy csak néhány töredék-nevet említsünk fel, akik eszembe jutnak, Göncz Árpád, Petri György, Kocsis Zoltán, Csoóri Sándor, Szőcs Géza, Szűgyi Zoltán, Jankovics József, Huzella Péter, Hobó és a Blues Bandje, Morvay László, Cseh Tamás, Csengey Dénes, Villányi László...

Amikor megérezte a rendszerváltozásban a nyugati irodalom hazatérésének/hazahozhatóságának a lehetőségét, megosztotta a lap szerkesztését velem, és a Szivárvány M-Szivárvány néven Chicagóban és Budapesten szerkesztődött tovább. Ő ott, én itt. Néha aztán együtt itt vagy együtt ott. A folyóirat rendszeresen megrendezte Csobánkán – az ohioi Itt-Ott találkozó mintájára – a Szivárvány tanulmányi napokat, ahol a három napban legkevesebb ezer ember fordult meg az előadásokon, felolvasásokon, koncerteken.

Miért sorolom el mindezt? Mert idén január 4-én lett volna hetvenéves Mózsai Ferenc költő, író, kiadó és lapszerkesztő. Szégyenkezve írom le: erről az eseményről senki sem emlékezett meg, sehol az égvilágon, legalábbis magyar tájon nem. Azok sem, akik hónapokig élvezték vendégszeretetét Amerikában, azok sem, akik a lapjá-

ban publikáltak, vagy épp ott fedeződtek föl az irodalom számára (pl. *Nem Mind Egy antológia*), sem azok, akiknek kiadta a könyvét, sem azok, akikkel más jót tett, mert az az érdekes-furcsa ember volt, aki csak jót tudott tenni élete során. Az irodalom nem a hála intézményrendszere, mára még csak nem is az emlékezésre képesek és méltók (vagy bátrak és ostobák) gyülekezete. *Látjátuk feleim szümtükkel, mik vogymuk, isá, por és homou vogymuk* – kezdődik a *Halotti Beszéd*. Hát, most látjuk, láthatjuk. Elfoszlunk a semmibe! S a legszomorúbb, hogy mi, élők, túlélők, kedvezményezettek, megsegítettek, szeretetbe fogadottak, még csak nem is szégyelljük magunkat olyan nagyon. Úgy, kicsit sem! S még erre se mondaná Mózsi Ferkó, hogy rohadt és önző és hálátlan kor, nemzedék, irodalom, barátok... Ez azonban nem jelenti azt, hogy akinek most nem kéne jól éreznie magát a bőrében, ezzel felmentést is kap a lelkifurdalás alól.

Zalán Tibor

E számunk szerzői

- Benke László** (1943) – költő, szerkesztő, Budapest
- Berecz Ágnes Gabriella** (1958) – köztisztviselő, író, Budapest
- Csík helyi Lenke** (1944) – történész, műfordító, Kisszékely
- Dobos Marianne** (1942) – közíró, Budapest
- Domahidy Miklós** (1922–2008) – író, borász
- Feledy Balázs** (1947) – művészettörténész, Budapest
- Kozák Beáta** (1971) – területi képviselő, Tata
- Lászlóffy Aladár** (1937–2009)
- Lokodi Imre** (1960) – író, újságíró, Marosvásárhely (Románia)
- Mátyus Aliz** (1948) – író, szociológus, szerkesztő, Budapest
- Molnár Imre** (1956) – szociológus, történész, diplomata, Pozsony (Szlovákia)
- Párkányi Raab Péter** (1967) – szobrász, Budaörs
- Pataki Edit** (1947) – tanár, anyanyelvőr, Magyardombegyház
- Pető Józsefné** (1949) – kereskedelmi munkatárs, Taksony
- Ritter György** (1980) – író, újságíró, kritikus, Solymár
- Sági Istvánné** (1912) – nyugdíjas gyermekgondozónő, Budapest
- Sági Mária** (1945) – pszichológus, Budapest
- Suhai Pál** (1945) – költő, tanár, Budapest
- Szalai Lajos** (1947) – nyelvész, műfordító, Budapest
- Tamási Orosz János** (1953) – költő, újságíró, Budapest
- Vándor Anna** (1941) – tolmács, műfordító, Budapest
- Várnagy Márta** (1961) – író, Budapest
- Vitányi Iván** (1925) – szociológus, Budapest
- Zalán Tibor** (1954) – költő, író, drámaíró, Budapest